

Проф. др **Бојана Ласица**, ванредни професор
Универзитет у Источном Сарајеву
Филозофски факултет
Катедра за библиотекарство

УДК 02:929 Петрић Башовић Љ.
DOI 10.7251/BSCSR2109106L
COBISS.RS-ID 135592705

РЕПРЕЗЕНТАТИВНО ДЈЕЛО ЉУБИНКЕ ПЕТРИЋ БАШОВИЋ

У издању Матичне библиотеке Источно Сарајево, 2021. године публикована је књига Љубинке Петрић Башовић *Изабрани радови*, коју је приредио проф. др Војислав Максимовић. Књига је методолошки конципирана тако, да на једном мјесту доноси одабране научне и стручне радове из библиотекарства, објављене у бројним расутим периодичним публикацијама у периоду од 1968. до 1988. године.

Љубинка Петрић Башовић (1930–2002) је била први доктор библиотечких наука у Босни и Херцеговини и један од оснивача Катедре за библиотекарство на Одсјеку за општу књижевност, сценске умјетности и библиотекарство на Филозофском факултету у Сарајеву 1972. године. Непосредним наставним радом, а и теоријским и стручним текстовима, она је много допринијела оригиналном програмском обликовању Катедере за библиотекарство, која је постала модел и узор осталим библиотечким катедрама у тадашњој Југославији. Основна структура стручних предмета, успостављена на сарајевској Катедри са неким допунама, задржала се и данас на Катедри за библиотекарство Филозофског факултета Универзитета у Источном Сарајеву. Љубинка Петрић Башовић је била главни и одговорни уредник часописа *Библиотекарство*, гласила Друштва библиотекара Босне и Херцеговине чијем је угледу и садржини дала властити печат.

Књига има 378 нумерисаних страна, а отвара је уводни текст приређивача Војислава Максимовића „Љубинка Петрић Башевић као библиотекар, педагог и научник“. Текст садржи биографске податке и пригодног је карактера. Максимовић нас подсећањем на једну „племениту, вриједну и значајну личност, каквих је мало имало библиотекарство у Босни и Херцеговини“. Радови Љубинке Петрић Башовић су по хронолошком редослиједу излажења поредани у обимнијем поглављу „Огледи, чланци и осврти“. Ауторка је објављивала у часописима *Библиотекарство* (Сарајево, 1955-1990), *Библиотекар* (Београд, 1948-1977), зборнику радова *Сусрети библиографа '83* (Инђија, 1984) и у *Споменици стогодишњице рада Земаљског музеја Босне и Херцеговине 1888-1988* (Сарајево, 1988).

У *Изабраним радовима* Љубинке Петрић Башовић издвојило се неколико ширих тематских цјелина која су најбоље детерминисале њен стваралачки профил. То су: организација библиотечког пословања у специјалним, научним и универзитетским библиотекама у Босни и Херцеговини, СССР-у и САД-у, педагошка дјелатност у оквиру универзитетске наставе и учешће у раду око оснивања Катедре за библиотекарство, историја народних библиотека у Босни и Херцеговини и теоријска обрада библиографских и сродних тема. Интелектуално и стручно она се усавршавала и у иностраним срединама са јаком библиотечком традицијом – у Русији (СССР-у) и САД-у. Биљежила је своје утиске о њиховим библиотекама, садржини књижних фондова у њима, кадровима и унутрашњој организацији. Поред радова овог типа објавила је више приказа иностраних публикација чије су теме и данас актуелне у нашој библиотечкој професији.

Љубинка Петрић Башовић је била посебно наклоњена разматрању стања у специјалним, стручним и научним, библиотекама у Босни и Херцеговини и у СССР-у. Разлог томе је вјероватно у чињеници да је њен први посао након дипломирања био у Библиотеци Пољопривредног факултета у Сарајеву. Иако су ове библиотеке имале специфичне књижне

фондове и намјену, у њеном посматрању су добиле предност у односу на многобројније јавне, народне библиотеке. То потврђују радови о организацији и раду библиотека ове врсте, који су на првом повлашћеном мјесту у публикацији: „Библиотека Пољопривредног факултета у Сарајеву, проблеми њеног даљег развоја и пољопривредних библиотека уопште“ „Пољопривредне библиотеке у СССР-у“, „Библиотека и информација“, „Annual Report 1967. Centre For Agricultural Publishing And Documentation“, „Статистичко истраживање ефективности коришћења фондова“ и „Библиотеке установа, институција музеја, архива и завода у Босни и Херцеговини“ који је објављен у коауторству са Катицом Тадић. Ауторке су истраживањем обухватиле 55 библиотека овог профила у периоду од 1968-1970 године, а подаци прикупљени и обрађени и данас су вриједни пажње.

Као посебна врста специјалних библиотека представљене су и факултетске библиотеке. Разматрани су централизовани и децентрализовани модели организације повезивања универзитетске и факултетских библиотека, са циљем да се утврди који је најпогоднији систем за високошколске библиотеке („Централна и факултетске библиотеке универзитета“). Урађена је и анализа стања научних библиотека у Босни и Херцеговини ради унапређења и осавремењивања њиховог будућег пословања („Стање научних библиотека у Босни и Херцеговини 1989. години“) и представљене су провјерене методе рада у библиотечкој пракси због ефикаснијег и квалитетнијег задовољавања захтијева корисника („Организација рада научно-техничке библиотеке“). Сви ови текстови су веома корисни за данашњу теорију и праксу научног и стручног библиотекарства.

Сабирајући утиске са студијских путовања, Љубинка Петрић Башовић је домаћој публици представила савремену организацију рада и моделе повезивања библиотека у јединствен библиотечко-информациони систем у раду „Универзитетске библиотеке у Сједињеним Америчким Државама“. У поређењу са библиотекама неких еминентних

руских универзитета, библиотеке у САД-у су релативно младе, али су се под утицајем развоја индустрије и образовања веома брзо развиле, организационо и садржајно обогатиле. Са савременом организацијом и аутоматизованим пословањем оне данас чине лабораторије за научноистраживачки рад. Представљене су библиотеке: Харвардског универзитета (Бостон, Масачусетс), Охајо државног универзитета, Калифорнијског универзитета (Лос Анђелес, Берклиј, Пало-Алто и др.), Чикашког универзитета, Универзитета у Индијани, те и Охајо колеџски библиотечки центар (OCLC) и Центар за истраживачке библиотеке у Чикагу. Лењинград, данашњи Санкт Петербург, се одликује богатом библиотечком културном традицијом. У њему постоји велики број библиотека које су познате у цијелом свијету по својој дугој традицији, величини књижних фондова, богатству штампаног и рукописног материјала. У тексту „У Лењинградским библиотекама“ представљен је прво Лењинградски институт културе „Н. К. Крупска“ у коме се на четири катедре Библиотекарског факултета образују будући библиотекари, а затим и неке од значајнијих библиотека: Библиотека државног Ермитажа, Библиотека Пушкиновог дома и Библиотека академије наука СССР. Из детаљних обилазака и анализа, а потом и исцрпног представљања највећих свјетских универзитетских и специјалних библиотека, као природни слијед догађаја, проистекао је и рад „Зграда, опрема и механизација савремених универзитетских библиотека“, као и радови Научноистраживачка дјелатност библиотека“ и „Научно-истраживачки рад у библиотекарству и библиографији у СССР-у“. У овим радовима су представљени истраживачки пројекти који се тренутно обављају, у овим библиотекама.

Позитивне утиске са путовања ауторка је допуњавала стручним, тек објављеним књигама из библиотекарства, до којих је тада долазила. Осјећала је и потребу да неке од тих књига прикаже у нашим часописима, као теоријску литературу која може да буде од користи домаћим библиотекарима и

студентима ових студија. Учинила је то у бројним освртима од којих су за ову прилику изабрани: „Култура читања“, „Терминолошки рјечник из области научних информација“, „Кратки приручник љубитеља књиге“, „Социјално-психолошки проблеми читања“, „Библиографија библиотекарских докторских дисертација одбрањених у САД“, „Старе штампане глагољске књиге у библиотекама совјетског савеза“ „Лењин као читалац“ и „Fang, Josephine Riss and Alice H. Songe“.

Полазећи од солидног наставног искуства, Љубинка Петрић Башовић је у неколико прилика саопштила и своје замисли о наставном процесу и садржини рада институција за образовање библиотекара, као и о сопственом учешћу у оснивању Катедре за библиотекарство. У томе смислу, вриједан је посебне пажње њен текст „Прилог проучавању проблематике наставног плана и програма студија из области библиотекарства“, као и чланак „На почетку рада“ у коме је представила Катедру за библиотекарство Филозофског факултета у Сарајеву.

Интересовања за домаћу библиотечку прошлост и библиотеке у Босни и Херцеговини, Љубинка Петрић Башовић је приказала у двије значајне студије: *Библиотеке и библиотекарство у Босни и Херцеговини 1945–1975*, („Свјетлост“, Сарајево, 1977) и *Библиотеке и библиотекарство у Босни и Херцеговини 1918–1945*, („Веселин Маслеша“, Сарајево, 1986). Одабрани радови који су претходили овим студијама су: „Народна и универзитетска библиотека Босне и Херцеговине“, „Из историје народних библиотека Босне и Херцеговине до 1941. године“, „Народне библиотеке у Херцеговини: 1918–1941“ и „Дјелатност научне библиотеке Земалског музеја 1888–1988“. Вриједни прилози у проучавању историје библиотека јесу и радови који се односе на представљање двије највеће државне библиотеке у Русији: „Државна јавна библиотека Салтикова-Шчедрина у Лењинграду“ и „Лењинова библиотека – јуче, данас и сутра“. Ове библиотеке су дио богате културне биографије своје земље. Државна јавна библиотека Салтикова-Шчедрина је

бивша императорска јавна библиотека која баштини традицију од 1795. године, а од 1992. носи називе Руска национална библиотека. Налази се у Санкт Петербургу и има око 36.500.000 библиотечких јединица. Лењина библиотека основана је 1. јула 1862. године као прва бесплатна јавна библиотека у Москви под називом Библиотека Московског јавног музеја или Библиотека Румјанцова. Данас се она зове Руска државна библиотека и посједује око 59.800.000 библиотечких јединица.

На крају монографије је „Библиографија радова Љубинке Петрић Башовић“ у којој је дат хронолошки попис њеног цјелокупног научноистраживачког рада и „Литература о Љубинки Петрић Башовић“ која доноси попис аутора који су писали приказе и осврте на њене студије, као и пригодне текстове о њеном животу и раду (Бранислав Стајић, Минка Мемија, Никола Никић, Новак Јовановић, Војислав Максимовић, Десанка Стаматовић, Љубица Ђорђевић, Милена Максимовић и др.).

Пажљивим читањем *Изабраних радова* Љубинке Петрић Башовић, упознајемо се са стањем у библиотекарству у САД-у и у СССР-у, али и у Босни и Херцеговини, средином двадесетог вијека. Долазимо до спознаје да су највеће свјетске библиотеке у том периоду располагале са изузетно богатим књижним фондовима, да су биле савремено организоване са аутоматизованим библиотечко-информационим системима које, на жалост, ни данас немају неке наше библиотеке.

Љубинка Петрић Башовић дала изузетан допринос у развоју ове врло важне, културне и научне области. Она није била само хроничар савременог библиотекарства већ и један од његових значајних актера. Била је упозната са правим стањем у библиотекарству и свим материјалним и кадровски потешкоћама. Пишући о томе, као и о стању у библиотекама у Русији и САД-у, жељела је да се то лоше стање промијени и да по узору на развијене и богатије земље, библиотекарство у Босни и Херцеговини добије онај углед и пажњу који му припадају у савременој култури. Овако обједињени одабрани радови, поред пригодног сјећања на лик и дјело, допринијели

су да се расвијетли стваралачки профил Љубинке Петрић Башовић и да се њен значај не занемари и заборави.

Теме коју обрађује ова књига везане су за културну историју библиотека и библиотекарства у Босни и Херцеговини, Русији и САД-у, организацију и рад специјалних, општенаучних и универзитетских библиотека. Зато ће књига наћи широку примјену у настави на Катедри за библиотекарство, а биће и од велике користи истраживачима у даљем научном раду, као и свима онима које интересују ове теме. Пажљивим одабиром најрепрезентативнијих текстова, приређивач Војислав Максимовић је дао и свој лични допринос и признање колегиници Башовић, вредновањем и афирмисањем онога што нам је оставила у наслеђе.